

2023-08-23

Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 1070
462 28 Vänersborg

Yttrande över ansökan om omprövning för moderna miljövillkor enligt miljöbalken vid Ålgårda kraftverk

Målnr: M 3423-22

Mycket ansträngningar har gjorts av vattenråd, länsstyrelse och ideella för att återskapa vandringsvägar och återfå havsvandrande fisk upp i Rolfsåns vattensystem. Många har varit involverade och engagerade. Detta arbete är nödvändigt för att uppnå god ekologisk status enligt vattenmyndighetens åtgärdsprogram och EU:s ramdirektiv för vatten.

I vattensystemet finns flera viktiga arter som den genetiskt unika Rolfsålxaxen (EU:s art- och habitatdirektiv) samt de båda starkt hotade (EN och art och habitatdirektivet) arterna flodpärlmussla och havsnejonöga. Båda arterna är viktiga indikatorer för friska och levande vattensystem med hög biologisk mångfald, men tyvärr är de båda arterna på stark tillbakagång i systemet. Dessutom finns den akut hotade (CR) ålen i vattensystemet. Genom fångst och transport av Rolfsålxax upp till Sörån vid Bollebygd, genom Sällskapet Sportfiskarna i Göteborg i samverkan med vattenrådet, har laxen återigen lekt här efter hundra år av frånvaro vid Bollebygd. Eftersom populationen av Rolfsålxax (något hundratal reproducerande individer per år) är alla åtgärder viktiga för att öka populationen storlek.

Ålgårda kraftverk ligger i mitt i ett mycket värdefullt område med hotade arter och arter upptagna i EU:s habitatdirektiv. Vattenföringen genom kraftverk och fiskvägar påverkar direkt det nedströms liggande Natura 2000-området Rolfsån. Låga vattennivåer skadar Natura 2000-området. Särskilt känsliga är perioder med låg vattenföring eftersom Rolfsålxaxens uppväxtmiljöer samt havsnejonögats lekområden och flodpärlmusslans miljöer kan torrläggas. Dessutom påverkar upp- och nedvandring av fisk förbi Ålgårda i princip hela vattensystemet. Viktiga lekområden för lax och havsöring finns bland annat i den uppströms liggande Sundtorpsån.

Vattenkraftverkets miljöpåverkan är således avgörande för hela vattensystemets ekologiska status och livskraftiga populationer av viktiga arter. Lax, öring, ål och havsnejonöga behöver kunna vandra upp- och nedströms förbi kraftverken med så liten ansträngning och påverkan som möjligt. Anpassningar behöver göras för alla dessa arter. Havsnejonöga leker i Rolfsån men arten kan numera vandra upp genom Storån och potentiella lekmiljöer finns.

I den pågående utredningen om flodpärlmusslan i vattensystemet finns indikationer på att det är främst öring (och inte lax) som används som värd för musslan. Utredningen pekar också på att öringpopulationerna ofta är alltför små vilket troligen bidrar till musslans nedgång. Detta betyder då att det är av största vikt att vandring av havsöring fungerar på

bästa sätt i vattensystemet ända från havet. Det innebär att fisken utan större ansträngning och tidsfördröjning måste ha möjlighet att hitta vägarna förbi kraftverket. Överlevanden av ungar förbi kraftverket nedströms behöver vara i princip 100 % och inte heller fördröjas vilket leder till högre dödlighet genom predation.

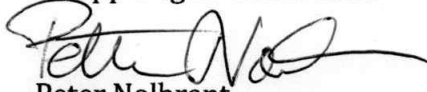
Det är därför viktigt att se till att både upp- och nervandring av fisk fungerar optimalt förbi kraftverket. Man får därför inte spara på ansträngningarna vid miljöanpassningarna av kraftverken eftersom de tillstånd som ges och åtgärder som görs nu kommer att gälla under lång tid. Vi anser också att försiktighetsprincipen bör gälla om det föreligger osäkerheter kring effekterna. Med de små populationer som finns av vissa arter har vi inte råd att göra fel och fastna i anpassningar som visar sig inte vara tillräckliga för att återskapa livskraftiga population av havsvandrande fisk och musslor.

De konkreta synpunkter som vattenrådet vill framföra är:

- Det behöver finnas lösning så att det hela tiden släpps på vatten så det rinner minst 2 m³/s i Rolfsån, även då kraftverket stängs av.
- Minivattenföringen skall inte sänkas, utan genom att nyttja dämmningsmöjligheten i Lygnern skall vatten sparas för att hålla minivattenföringen.
- Det behövs lösningar med förslagsvis låglutande betagaller på 13 mm samt bra placering och flyktväg (för alla förekommande fiskstorlekar) som är öppen året runt så att överlevande av nedvandrande lax, öring och ål i stort sett blir 100 %. Detta har lyckats vid andra kraftverk som vid Hertingen i Åtran.
- Ålyngeluppvandring behöver säkerställas med bästa teknik.
- Det behöver kontinuerligt rinna vatten i torrfåran så att det återigen finns en biotop för öring mm.
- Det behöver finnas ett väl fungerande kontrollprogram för att kunna följa upp- och nervandring av fisk samt tillståndet i naturfåran.

Vid frågor hör gärna av er till vattenrådet genom sekreteraren Peter Nolbrant, 076-811 46 07, peter.nolbrant@icloud.com

Annika Carlsson
Ordförande Lygnerns vattenråd
annika.carlsson@kungsbacka.se

På uppdrag av ordförande

Peter Nolbrant
Sekreterare Lygnerns vattenråd